

Дзіцячая мастацтва

Год выд. 33-й
№ 33 (1878)
24 красавіка 1964 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 коп.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

СВЕТ РУХАЕЦА ПА ЛЕНІНСКАЙ АРБІЦЕ

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ ў КРАМЛЁўСКІМ ПАЛАЦЫ З'ЕЗДАЎ

22 красавіка к пяці гадзінам вечара ў велізарнай зале Крамлёўскага Палаца з'езду сабраліся рабочыя маскоўскіх заводаў і фабрык, прадаўнікі падмаскоўных калгасаў і саўгасаў, дзеячы навукі і мастацтва, воіны Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, прадстаўнікі партыйных, саветскіх і грамадскіх арганізацый. Присутнічаюць кіраўнікі дыпламатычных прадстаўніцтваў, акрадытаваныя ў СССР.

У глыбінні сцэны на фоне чырвонага сцяга — бар'ельеф У. І. Леніна. Ярна з'яўляюць памятных даты «1870 — 1964».

Бурны апладысменты чуюцца ў зале, калі ў прэзідыуме з'яўляюцца таварышы Г. І. Воранаў, А. П. Кірыленка, А. М. Касягіна, А. І. Міхайлаў, М. В. Падгорны, Д. С. Падольскі, М. А. Суслэй, М. С. Хрушчоў, М. М. Швернік, В. В. Грышын, П. М. Яфімаў, Ю. У. Андропоў, Л. Н. Дэвічэў, Л. Ф. Ільічэў, В. І. Палякоў, В. М. Панамароў, А. П. Руданкоў, В. М. Штоў.

У прэзідыуме — ветэраны ленынскіх партый, наватары вытворчасці, кіраўнікі брыгад камуністычнай працы, вядомыя вучоныя, канструктары, веначалынікі.

Урачыстае пасяджэнне, прысвечанае 94-й гадавіне з дня нараджэння У. І. Леніна, адкрывае Першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Старшыня Савета Міністраў СССР таварыш М. С. Хрушчоў. Ён гаворыць:

Дарагія таварышы!

94 гады назад нарадзіўся Уладзімір Ільіч Ленін, імя якога з любоўю і павагай вымаўляюць ва

ўсіх краінах зямнога шара. Уладзімір Ільіч нарадзіўся ў Расіі. Але яго жыццё стала бліскучым прыкладам для рэвалюцыйнага ўсяго свету, яго вучэнне асвятляе шлях у цудоўную будучыню ўсяму чалавечтву.

Ідучы гады, дзесяцігоддзі, і час прыносіць усё новае і новае трыумфы ленынізму — вялікаму інтэрнацыянальнаму вучэнню. Аглядаючыся на прайдзеныя нам шляхі, асветлены геніем Леніна, мы з горадзіскам можам заявіць сёння, што свет рухаецца па ленынскім шляху.

Нема ніводнага важнага пытання грамадска-эканамічнага жыцця, вырашаючы якое, мы не звярталіся б за парадамі да Леніна.

Разглядаючы праблемы стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму і ўдасканалення кіраўніцтва народнай гаспадаркай, мы раімся з Леніным.

Вырашаючы пытанні палітычнага развіцця нашага грамадства ў перыяд разгорнутага будаўніцтва

камунізму, вызваляючыся ад цяжкай спадчыны культуры асобы, мы раімся з Леніным, строга прытрымліваючыся ленынскім заветам.

Праводзячы мірлюбівую знешнюю палітыку, аказваючы ўсямернае дапамогу народам, якія змагаюцца за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, рашуча спыняючы спробы імперыялістычнай рэакцыі экспартаваць кантра-рэвалюцыю, развязаць сусветную трэмадзятэрную вайну, мы раімся з Леніным.

Настойліва змагаючыся за адзіства сацыялістычнай садружнасці, сусветнага камуністычнага руху, за чыстае марксізма-ленынізму, мы заўсёды кіруемся вучэннем Леніна.

Вернасць вучэнню марксізма-ленынізму — аснова жыцця нашай партыі, нашага народа, залог поспеху сусветнага рэвалюцыйнага руху.

Пад сцягам Леніна наша Радзіма прышла да перамогі сацыя-

лізма і ўз'яўлена ідзе да свайго выдатнага заўтра — камунізма.

Разам з намі дзень нараджэння Уладзіміра Ільіча святкуюць працоўныя ўсіх краін, якія цвёрда згуртаваныя свае рады ў барацьбе супраць імперыялізму, за мір, дэмакратыю, нацыянальна-сацыяльнае і сацыяльнае.

Таварышы! Давольнае адкрытае урачыстае пасяджэнне, прысвечанае дзевяноста чвэртай гадавіне з дня нараджэння нашага вялікага правадцы і настаўніка Уладзіміра Ільіча Леніна.

Пад сцягам Леніна змы веліч пругаю Гімн Савецкага Саюза.

З дакладам «Ленынізм асвятляе наш шлях» выступіў сакратар Цэнтральнага Камітэта КПСС таварыш Ю. У. Андропоў.

Даклад закончан. Таварыш М. С. Хрушчоў аб'явіў урачыстае пасяджэнне закрытым. З вялікім натхненнем прысутныя пячюць партыйны Гімн «Інтэрнацыяналь».

Удзельнікі ўрачыстага пасяджэння былі першымі слухачамі оперы Ваню Мурадалі «Настрычкі», прэ'ера якой адбылася ў гэты вечар на сцэне Крамлёўскага Палаца з'езду.

ТАСС.

УРАЧЫСТАЕ ПАСЯДЖЭННЕ ў МІНСКУ

Працоўны Савецкай Беларусі разам з усім савецкім народам урачыста адзначылі 94-ю гадавіну з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

...У святачным убранні Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балета.

У глыбінні сцэны ў жывых кветках скульптурны партрэт У. І. Леніна. Ян баявых сцягоў застыла ганаровая варта.

У прэзідыуме — К. Т. Мазу-

ЛЕНІНІЗМ АЗАРАЕ НАШ ШЛЯХ

ДАКЛАД ТАВАРЫША Ю. У. АНДРОПАВА НА ўРАЧЫСТЫМ ПАСЯДЖЭННІ ў МАСКВЕ, ПРЫСВЕЧАНЫМ 94-й ГАДАВІНЕ 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ У. І. ЛЕНІНА

Таварышы!

Сёння, адзначаючы 94-ю гадавіну з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна, мы яноў зяртаемся з мысленным позімак да вобраза вялікага чалавека, ідэі і справы якога раскідалі да самых асноў стары свет і азарылі чалавечтву шлях у будучыню.

Жыццёвы подзвіг Леніна служыць натхняючым прыкладам для ўсіх барацьбоўцаў за справу рабочага класа, за перамогу камунізму.

У асобе Леніна камуністычны рух нашай вялікай эпохі знайшоў дастойнага выразніка сваёй імкненню і ідэалаў, свайёй інтэрнацыя-

нергіі і дынамізму. Усё сваё ярынае жыццё барацьбы і мыслення Ленін прысвяціў вырашэнню тэаітычнай задчы — стварэнню грамадства без эксплуатацыі і войнаў, без галечы і нацыянальнага прыгнёту.

Ленін бессмяротны, таму што неўміруць яго ідэі і справы. Ён жыў у адзінаццатам сацыялізма і камунізму, у рэвалюцыйнай барацьбе працоўных усёй зямлі.

Нашы поспехі — самае красамоўнае і пераконаўчае пацвярджэнне жыццёвай сілы ленынскіх ідэй. «Мы ўзімаем высокую свой

марксісцкі светач, — гаворыў у свой час аб рускіх бальшавіках Ленін, — і на кожным кроку асобных класаў, на кожнай палітычнай і эканамічнай паўзе паказваем наперад жыццём нашага вучэння» (Творы, том 10, стар. 439).

Ленынізм дае ясны адказ на пытанні, якія закранаюць самую карынную інтарэсы і спадзяванні народаў. Ленынскія ідэі патрабуюць людзям працы, таму што яны ўзьяваюць ім правільны шлях барацьбы за лепшае жыццё. У гэтым, перш за ўсё, «сакрэт» магучага ўплыву ленынізму на гістарычны лёс чалавечтва.

Ленынізм ніколі не замыкаўся рамкам якой-небудзь адной краіны, а выходзіў з міжнароднага вопыту рабочага класа і вызваленага руху народаў. Улічваючы ўсю разнастайнасць канкрэтных умоў, у якіх народы вядуць барацьбу за сваё вызваленне, марксісцка-ленынскія тэорыі лічыць, што няма і быць не можа вечных правіл, прыгодных для любога часу, для любых сітуацый. Ленынізм безумоўна патрабуе прымянення рэвалюцыйнай тэорыі ў адпаведнасці з канкрэтнымі гістарычнымі і нацыянальнымі асаблівасцямі той ці іншай краіны.

У той жа час усіяны спробы выдзіраць з ленынізму яго інтэрнацыянальны змест, ігнараваць міжнародны вопыт рабочага руху, падмінаць рэвалюцыйнае вучэнне рабочага класа рознымі тэорыямі, якія выражаюць вузка зразумелыя нацыяналістычныя імкненні, ідуць ураарэз ленынізму, супярэчаць Інтэрэсам сацыялізма. Адстойваючы ідэйную спадчыну Маркса і Энгельса, Ленін паказаў класавы ўзор барацьбы супраць вылікаў і іншых разнастайнасцей нацыяналізму, які пад флагам абароны нацыянальных інтарэсаў фактычна асабляюць сілы народа перад наўзачым яго сапраўдным ворагам.

Вопыт гэтай барацьбы асабліва важны цалер, калі камуністы ўсю свету сутыкаюцца з гегемонічнымі імкненнямі кітайскіх «раўчэў», якія, скажучы марксісцка-ленынскія тэорыі, спробуюць збыць камуністычны тэатр з правільнага шляху, папапарадкаваць рэвалюцыйны рух сваім нацыяналістычным мотам і імкненням. Але народы усё меней становяцца фел кроўка, якую наносяць устаноўкі кіраўнікоў КПН, накіраваныя на раз'яднанне рэвалюцыйных сіл сучаснасці. Той, хто сёння спробуе праігнаставіць нацыянальна-вызваленчы рух рабочага руху, падзяліць інтарэсы народаў па расах і кантынентах, той фактычна здраджвае справе рабочага класа, здраджвае справе вызвалення прыгнечаных народаў.

Жыццё на кожным кроку абвясняе спробы абмежаваць ленынізм вузкімі нацыяналістычнымі рамкамі або разглядаць рух народаў да са-

І. ВЕЧНА ЖЫВОЕ ВУЧЭННЕ КАМУНІСТАЎ УСІХ КРАІН

Камуністычны рух стаў самай ушлябавай палітычнай сілай сучаснасці таму, што ён няўхільна кіруецца вучэннем марксізма-ленынізму. Вялікае багацце ленынскіх ідэй дапамагала і дапамагае нам правільна вырашаць надзейныя задчы барацьбы. У вернасці ленынізму — крыніца нашай сілы.

На кожным новым этапе развіцця чалавечтва, на кожным лавародзе гісторыі тэорыя лавуковага камунізма ўзабагачаецца, дапаўняецца новымі ідэямі і авыдамі, уанімаецца на новую вышыню. Інакш і быць не можа, бо марксізм-ленынізм на сваім характары творчае вучэнне, якое пастаянна развіваецца. Толькі людзі, якія не заснолі гэтай ідэі, могуць адмаўляць сучаснаму пакаленню рэвалюцыйна-раўчэў у права самастойна думаць, палахоўчы жупелам рэваліанізму ўсіх, хто спробуе сказаць новае слова ў тэорыі марксізма-ленынізму.

Не, Ленін ніколі не быў баку тых, хто разглядаў нашу вялікае вучэнне, як збор догмаў, які нешта накіптаў падручнікам матэматыкі з гэтымі формуламі або інтэрэскай кнігі з наборам рэцэптаў. Ён быў смелым наватарам у тэорыі і на практыцы, глыбока перакананым у тым, што марксісцкае вучэнне павінна пастаянна развівацца. «Мы усім не глядзім на тэорыю Маркса, — пісаў Ленін, — як на нешта закончанае і недамыкальнае; мы перанялі яго, навадарот, што яна паклала тэорыю краевугольнага камені той навуцы, якую сацыялісты павінны рухаць далей ва ўсіх напрамках, калі яны не хочучь адстаць ад жыцця» (Творы, том 4, стар. 191).

Неабходнасць у смелым, творчым вырашэнні карыжных праблем барацьбы за сацыялізм ніколі яшчэ не была такая вострая, як у лавувае нашыя гады. Наш час — час невялікага рэвалюцыйнага перамену на сацыяльным жыцці людзей, гіганцкага паскарэння грамадскага прагрэсу, час бурнага развіцця навукі і тэхнікі. Няма такой краіны, няма такога народа, няма такога сфера чалавечай дзейнасці, дзе б у апошнія дзесяцігоддзі не адбылося сур'ёзных змен. Барацьба дзюх лій, дзюх гістарычных тэндэн-

цый — лініі сацыяльнага прагрэсу, міру, стварэння і лініі рэакцыі, прыгнечання і вайны — няўхільна вядзе да таго, што на гістарычнай арне сацыялізм адваўвае ў старога свету адну пацічку за другой. Прэстыж капіталізму, адгалістывага шляху развіцця ўсё больш падае. Імперыялісты, імкнучыся захавачу ўладу, накопваюць сродкі масавага знішчэння, звартаюцца да запалавання і падаўлення народных мас, выкарыстоўваюць металы подкуну і сацыяльнай дэмагогіі. Але яны не ў сілах спыніць паступальнае развіццё гісторыі, спыніць рух народаў па шляху прагрэсу, па шляху сацыялізма і камунізма. Чалавечтва набыло велізарны вопыт рэвалюцыйнага пераўтварэння, які трэба было асэнсавачу. Жыццё паставіла вострыя пытанні, на якія трэба было даць адказ.

Савецкае грамадства ўступіла ў новы этап свайго развіцця — гэта паставіла важныя тэарэтычныя і практычныя пытанні аб тым, як удасканаліць сацыялізм і будучы камунізм, якімі метадамі спытваць масы ў істную вялікую справу, якая павінна быць роля партыі і дзяржавы ў новых умовах. Заслуга КПСС, заслуга ленынскага Цэнтральнага Камітэта заключаюцца ў тым, што яны далі ясны адказ на гэтыя пытанні.

Утварэнне сусветнай сацыялістычнай сістэмы, развіццё садружнасці сацыялістычных краін вылікала неабходнасць вырашаць прымысныя адносіны паміж імі, наладзіць іх ўзабаковае супрацоўніцтва, намясць шляхі станаўлення сусветнай сацыялістычнай распарадкаў. Марксісцка-ленынскія тэорыі сумесным намаганямі ўзяліся за вырашэнне гэтых надзвычайных пытаньняў, адкалілі на іх не толькі тэарэтычна, але перш за ўсё справы — дабіваючыся ўмацавання брацкай сілі сацыялістычных народаў.

З паўднёвым ракетна-ядзернай зброй над чалавечтвом нависла пагроза згубнай катастрофы і гэта звартавала ад камуністаў канкрэтную праграму барацьбы за прадухіленне новай сусветнай вайны, умняня яшчэ большіх цесна

узв'язваць барацьбу за мір з барацьбой за перамогу сацыялізма.

Адбыліся сур'ёзныя змены ў эканоміцы і сацыяльна-палітычным жыцці капіталістычных краін, — гэта запатрабавала папўдзінны асяродкі класавай барацьбы новымі метадамі, прэб'ямі і сродкамі, распарадкаў новых пытаньняў стратэгіі і тактыкі сацыялістычнай рэвалюцыі, новых форм уцягнення мас у вызваленчы рух. Камуністычны партыі капіталістычных краін распарадкавалі кібукі і эфектыўную лінію рэвалюцыйнай барацьбы ў новых умовах.

Шмат новага трэба было ўнесці ў тэорыю марксізма-ленынізму, каб улічыць тыя гістарычныя змены, якія адбыліся ў свеце ў выніку перамогі нацыянальна-вызваленчых рэвалюцый на велізарных кантынентах Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі. Жыццё паставіла перад народам краін, якія вызваліліся, пытанне аб далейшых шляхах барацьбы за поўную незалежнасць і сацыяльны прагрэс. Марксісцка-ленынскія праблемы сваё вырашэнне гэтых праблем, якое адпавядае Інтэрэсам народаў.

Марксісцка-ленынскія партыі правалі вялікую работу па абсалютна найноўшых з'яў сучаснага сусветнага развіцця. З улікам новых судносін сіл на сусветнай арне яны намясцілі шляхі барацьбы супраць імперыялізму, вайны і рэакцыі, за мір, дэмакратыю, нацыянальнае незалежнасць і сацыялізм, калектыўна распарадкавалі генеральную лінію міжнароднага камуністычнага руху. Вынікам гэтай работы з'явіліся Доклады 1957 года. Заява 1960 года і іншыя выдатныя дакументы рэвалюцыйнага марксізма-ленынізму. Паводле прызначэння брацкіх партый гістарычна значныя для ўсяго камуністычнага і ўсяго вызваленага руху маюць вывады XX і XXII з'ездаў КПСС, новая Праграма нашай партыі.

Нельга ўявіць марксізм-ленынізм без гэтых дасягненню творчай думкі, якія развіваюцца ідэі Маркса, Энгельса, Леніна, цесна звязваюць гэтыя ідэі з нашай эпохай, робяць іх дзейнай зброй пераўтварэння сучаснага свету. Марксізм-ленынізм сёння — гэта не

толькі вялікая спадчына заснавальніка нашага вучэння, але і ўсё багацце вопыту і тэарэтычнай дзейнасці камуністычных партый свету, вопыту барацьбы рабочага класа і ўсяго вызваленага руху.

У гэтым з асаблівай сілай праяўляецца інтэрнацыянальны характар марксісцка-ленынскага вучэння. Толькі з паўднёвым марксізма-ленынізма ўзнікла рэвалюцыйная тэорыя, якая здольна аб'яднаць для сумесных дзейнасці народы розных краін, розных кантынентаў, якія жывуць у самых разнастайных умовах. Толькі наша навуковая тэорыя ўказвае ўсім народам шлях да вяршынь прагрэсу.

Ленынізм ніколі не замыкаўся рамкам якой-небудзь адной краіны, а выходзіў з міжнароднага вопыту рабочага класа і вызваленага руху народаў. Улічваючы ўсю разнастайнасць канкрэтных умоў, у якіх народы вядуць барацьбу за сваё вызваленне, марксісцка-ленынскія тэорыі лічыць, што няма і быць не можа вечных правіл, прыгодных для любога часу, для любых сітуацый. Ленынізм безумоўна патрабуе прымянення рэвалюцыйнай тэорыі ў адпаведнасці з канкрэтнымі гістарычнымі і нацыянальнымі асаблівасцямі той ці іншай краіны.

У той жа час усіяны спробы выдзіраць з ленынізму яго інтэрнацыянальны змест, ігнараваць міжнародны вопыт рабочага руху, падмінаць рэвалюцыйнае вучэнне рабочага класа рознымі тэорыямі, якія выражаюць вузка зразумелыя нацыяналістычныя імкненні, ідуць ураарэз ленынізму, супярэчаць Інтэрэсам сацыялізма. Адстойваючы ідэйную спадчыну Маркса і Энгельса, Ленін паказаў класавы ўзор барацьбы супраць вылікаў і іншых разнастайнасцей нацыяналізму, які пад флагам абароны нацыянальных інтарэсаў фактычна асабляюць сілы народа перад наўзачым яго сапраўдным ворагам.

Вопыт гэтай барацьбы асабліва важны цалер, калі камуністы ўсю свету сутыкаюцца з гегемонічнымі імкненнямі кітайскіх «раўчэў», якія, скажучы марксісцка-ленынскія тэорыі, спробуюць збыць камуністычны тэатр з правільнага шляху, папапарадкаваць рэвалюцыйны рух сваім нацыяналістычным мотам і імкненням. Але народы усё меней становяцца фел кроўка, якую наносяць устаноўкі кіраўнікоў КПН, накіраваныя на раз'яднанне рэвалюцыйных сіл сучаснасці. Той, хто сёння спробуе праігнаставіць нацыянальна-вызваленчы рух рабочага руху, падзяліць інтарэсы народаў па расах і кантынентах, той фактычна здраджвае справе рабочага класа, здраджвае справе вызвалення прыгнечаных народаў.

Жыццё на кожным кроку абвясняе спробы абмежаваць ленынізм вузкімі нацыяналістычнымі рамкамі або разглядаць рух народаў да са-

1564 Вільям Шэкспір 1964

Літаграфюра А. КАШКУРЭВІЧА.

КРЫШТАЛЬ ЭПОХІ

Адзін з герояў рамана Гэта «Гадзіна вучэння Вільгельма Мейстэра» так гаворыць пра характары, створаныя Шэкспірам: «Гэтыя найтамянічэй і найскладанейшыя стварэнні дзейнасцю перад намі... нібыта гадзіна, у якім і шэфарбат і ўся ўнутраная будова зроблены з крышталю; ён па прызначэнню свайму, паказвае нам час, але адначасова мы бачым тую калы і спружыны, якія прымушваюць яго ісці».

Метафарычнасць гэтай фразы мае глыбокі сэнс: у ёй — прызнанне рэалізму вобразаў Шэкспіра. Не лёс, што панаваў над персанажамі ў творах папэрадыкаў Шэкспіра, кіруе ўчынкамі яго герояў, а прычыны, што вынікаюць з самой эпохі, з часу. І сам Шэкспір, як і яго героі, падобны на гадзініцы з крышталю. Аднавіце, што можна да метафары дэдаць, дык гэта тое, што крышталі шматгранны, і прычынасць у творах геніяльнага брытанца заўсёды прамяняюць у прапаленні шматлікіх падаў гісторыі, эпохі, яе эканамічных, сацыяльных і філасофскіх з'яў.

Гэтую асаблівасць шэкспіраўскага рэалізму высока ставілі Карл Маркс і Фрыдрых Энгельс. У пісьмах да Лася яны прызначылі супраць пераўтварэння індывідуумаў у «простыя рулары духу часу» і ў якасці ўзору прыводзіць «шырокае» і «глыбокае» адлюстраванне ў Шэкспіра «сацыяльна-нава фон гістарычных падаў» («Фальстафскага фону»).

Ён быў народжан эпохай Адраджэння. Ён успаў гэтую эпоху, якая была, паралель вызначэння Энгельса, «найвялікім прагрэсіўным пераваротам, перажытым да таго Чалавечтвям».

Нас нарадзіў Кастрычнік — рэвалюцыя, з якой на параўнацца Рэнесанс. Ён усё ж адтуль, з чатырыстагадовай даўнасці, мы чуюм ягоны гняў і смутак, і мару аб свабодным Чалавеку — тую мару, якую пеціў ён з'яўдзі.

Шэкспір, творчасць якога адлюстравуе ўсё ўзрушэнні свету, часам льюць у іх аддаленыя раскаты рэвалюцыі.

Гэта сіказаў Рамэн Ралан.

І сапраўды, у мастацтва Рэнесансу было прадбачэнне, някай няпэўнае, прадкытаванне «істнасных тых з'яў і тых паняццяў, якіх яшчэ шукалі і не маглі знайсці сучасныя філасофы».

Шэкспір быў сынам той эпохі, якая смела паўстала супраць феадальна-царкоўнага містычнага і аскетскага ладу сярэднявечнага пад лозунгам свабоднага развіцця чалавечай асобы і абароны яе натуральных правоў і патраб. Адначасова гэта была эпоха вялікіх адкрыццяў і зыхаходзіцтваў — кнігадрукавання, паруху, новых трюкаў здабычы металу, адкрыцця Амерыкі і марскога шляху

ў Індыю. Усё гэта пашырала круггляд чалавека і клікала яго да пазнання і матэрыяльнага авалодвання светам.

Ён быў свабодны ў выбары сюжэту. У яго творах жыве Венецыя той пары, калі распаўсюліла катэдра і Дарыя — у змрочны час трынаццатага стагоддзя. Напаўраз'яна Іспрыя і Англія эпохі Робін Гуда. І — казка, але пэўнага месца дзёння і часу, але Шэкспір заўжды быў песьняром свайёй эпохі. Неадрама ж яе цяпер звычэй шэкспіраўскай.

У ранніх творах — камядзях, такіх як «Утаймаванне свавольніцтва», «Два вероніцы», «Сон у летнюю ноч», «Дванаццаць ноч», «Як вам гэта спадабаецца» — ён шыра жыццёпацільны. І нават гэты трагедыі гэтага часу прасякнуты прычымсці і аптымізмам. Такія — «Рамею і Джульета».

Пасля ж таго, як перыяд «першапачатковага накіплення» пераўтварыў буржуазныя свабоды, на якія так разлічвалі гуманісты, у яшч больш жорсткаму эксплуатацыю чалавек чалавекам, у творах Шэкспіра пачынаюць пераважыць горкі роздум, трагічны матывы.

«Увесь свет — турма» — значучы Томас Мор. Шэкспір услед за ім амаль даслоўна паўторыць гэту фразу ў «Амлетце»: «Данія — турма». У Даніі ўсе пазнаюць Англію пачатку XVII стагоддзя.

У гэты ж час увагу Шэкспіра прыцягнулі лёс велікадушнага Агэла і той загіне ў барацьбе з людзьмі драпежніцкай маралі, чыстагам, чыё аблічча ўзвобна ў натуре Яга.

«Пір», «Макбет» адно-тэорыю тую ж сутраўчаснае веку. Яна прызывае і большасць створаных у гэты перыяд твораў Шэкспіра: «Трагі і Крэдас», «Мера за меру».

Урэшце рашт, знікненні панукатамі эпохі Шэкспір паўстане перад светам пачынаючы, разгубленым сузральнікам.

Так пракрысталі велічанага таленту Шэкспіра паўстала перад гісторыяй эпохі: яе надале, узлёт, імкненні, супярэчнасці і горкі расчараванні, крўды іна горкі час, які не спраўдзіў сваёй дакладнасці.

Пасля смерці Шэкспіра кожная з эпох тлумачыла яго творчасць павасойму.

Творчы геній Шэкспіра ўладарна прыцягваў да сябе ўсіх буйнейшых прадстаўнікоў рускай культуры: Карамзіна, Пушкіна, Гагаля, Дзебярэзніцкага, Герцага, Дабролюбава. Вялікі рускі трагік П. Мачалаў у пачатку XIX стагоддзя ўзрушае сэрцы сучаснікаў магутным прэзэтам, выказаным праз вобраз Гамлета. Бялікін піша пра гэта цэлы трактат, які стаў буйнейшай сталянкай сусветнага шэкспіраўскага мастацтва. А Тургеніў у сваёй прамове аб Шэкспіры ў 1864 годзе з выпадку 300-годдзя з дня

нараджэння вялікага драматурга кажа: «Для нас Шэкспір не адно толькі агромістае, іскравае імя, ён з'яўляецца нашым здыбткам, ён увайшоў у нашу пшыч і кроў».

Можна смела сказаць, што за ўсю доўгую гісторыю сцэнічнага жыцця твораў Шэкспіра яны не ведалі такой бурнай і ўсебаўскай улады над глядачом, якую набылі ў нашай краіне пасля Кастрычніка 1917 года. Толькі ў першае дзесяцігоддзе Савецкай улады ў Маскве адбылося 632 паказы 14-ці п'ес Шэкспіра. На іх лавыла звыш 365 тысяч чалавек. А пасля таго ў савецкім тэатры не было сезона, каб п'есы Шэкспіра не ставіліся.

Беларуская шэкспіраўскае пачалася ў першыя гады нараджэння Беларускага савецкага тэатра — у 1925 годзе. Гэта быў спектакль «Сон у летнюю ноч». Пасля яго з'явіліся сусветна прызнаныя пастаноўкі «Рамею і Джульеты», «Гамлет», «Караля Лірыя», «Агэла», «Дванаццаць ноч», «Антоній і Клеапатра», але і абласныя тэатры ставілі шэкспіраўскія творы: «Утаймаванне свавольніцтва» у Магілёве, «Рамею і Джульету» і «Зімоўнае казку» — у Гомелі.

Асабліва багаты ўраджай шэкспіраўскіх пастановак рытуе светліны, юбілейны сезон. У Гродна паставлена трагедыя «Антоній і Клеапатра», у Рэспубліканскім тэатры юнага глядача — камядзя «Два вероніцы», у Акадэмічным тэатры імя Яні Купалы — «Канец — спове ваяны». На сцэне Акадэмічнага тэатра оперы і балета ідзе опера Д. Верды «Агэла», «Антоній і Клеапатра» рэспубліканскага тэатра імя М. Горькага. Маркуюць паставіны новых спектакляў па п'есах Шэкспіра Магілёўскі, Брэсцкі і Віцебскі тэатры.

Шэкспір набыў у Краіне Саветаў другую радзіму. Ён блізі нам як прыхільны свабоды, вораг фанатызму, прыхільнасці і забобнаў, як сапраўднае гуманіст і абаронца тых ідэалаў, якія знішчылі рэальнае ўзвобненне ў маральным кодэксе будучыню нашай эпохі.

Шэкспір для нас — не толькі гісторыя. Ён — настайны драматург і акцёр. Янырыліся нават у бунтар, ён нагнаў сёння мастакоў на пошкі, дзярэзні.

А галоўнае — ён вучыць рэалізму, і не прысленнаму, а ўзбужаюму праз шматграннасць пазынай прыжыма. Бо, як кажаў Бялікін, «кожная яго драма ёсць звет у мініяцюры».

Плебас сын, узняўшыся на трон, Стварыў свет цэлы, гарманічны ён, У тамяніцы ён пранік людскога роду, І абуджаў урачыстасць або гняў душы; У поўным свешчэнні ён умов 3 саміх жа нас — нас намага зрабіць.

Так вызначыў сілу пазычнага ўздзеяння таленту Шэкспіра на глядачоў ананімы сучаснік у прадмове да аднаго з пасляротных выданьняў п'ес драматурга.

«3 саміх жа нас — нас намага зрабіць». І сёння тэатр, калі ён хоча выконваць сваю грамадска-выхавальную місію, павінен трымаць за дэвіз гэтыя словы. А неўміручы Шэкспір заўсёды будзе адным з самых верных і самых магутных памочнікаў нашых у гэтай высакароднай справе.

ЮБІЛЕЙНЫ ВЕЧАР

Учора ў Мінску, у памішанні Анарадынага тэатра імя Яні Купалы прадстаўнікі грамадскасці, культуры і мастацтва ўрачыста святкавалі 400-годдзе з дня нараджэння Вільяма Шэкспіра.

Юбілейны вечар быў арганізаваны Беларускай таварыствам дружбы і культурнай сувязі з зарубешнымі краінамі. Міністэрствам культуры і асветы, Беларускай рэспубліканскай камітэтам абароны міру, Саюзам пісьменнікаў БССР, Беларускай тэатральнай аб'яднаннем.

Пасля ўступнага слова народнай артысткі СССР Л. Александрускай даклад на тэму «Вялікі англіскі драматург і паэт Вільям Шэкспір

